

СТРИЦ МРГУД *у гостиима* *вог* МИКНИЈА

ПУТРО АХ! САД КАД СУ МИКА И ДИ-БА ОТИШЛИ НА ЛОГОРОВАЊЕ, ЈА КУ ЛЕПО ДА СЕ ОДМОРЈАМ У МИРУ И ТИШИНИ...!

ПОПОДНЕ ДА... НИШТА ЛЕПШЕ ОД МИРА И СПОКОЈА!

ВЕЧЕ ДА... ТАКО ЈЕ ТО...

НОЋ МОРАМ С НЕКИМ ДА РАЗГОВАРАМ, ШИЉО! ТАЈ МИР И ТИ-ШИНА МЕ УБИЈАЈУ!

НЕДОСТАЈУ МИ ТА ДВА ДЕРНА! ОТКАКО СУ ОТИШЛИ, КУЉА ЈЕ ОПУСТЕЛА!..

ТРОЈЕ ДЕЦЕ? ТРОЈЕ!

СТРАШАН СТЕ ИГРАЧ, ГОСПОДИНЕ МИКИ!

АХ! К'О ДИНАМИТ!

ТА ПРАЗНА КУЉА ВЕЋ МИ ИДЕ НА НЕРВЕ. МОРАМ ДА СВРАТИМ ДО ШИЉЕ!

НАЈБОЉА ШИЉИНА ОСОБИ-НА ЈЕ ТО ДА ЈЕ УВЕК КОД КУЉЕ КАД ЈЕ ЧОВЕКУ ПОТРЕ-БА!

И ШИЉА ЈЕ ОТИШАО!

ОТИШАО СВОЈОС БАКИ НА ЧЕТЕТ ДАНА. ШИЉА

ПРОВАЛНИЦА! НЕ РАЗБИЈАЈТЕ ПРОЗОРЕ. СПОРЕДНИ УЛАЗ ЈЕ ОТВОРЕН.

ЕХ... МИНИ ЈЕ ОТПУТОВА-ЛА... ШИЉА ОТИШАО БА-КИ... ГРАД ЈЕ САСВИМ ОПУСТЕО!

ТИЉЕ

Кључи! Ево!

ПРИЧА о Карибу

Радови на огромном градилишту какве „Прим континент“ још није видео у луком су замаху: једна брана укротиће реку Замбези, електрична централа која ће се ту подићи напајаће електричном енергијом читаву Родезију. Почело је равање највећег језера које су људске руке икад створиле.

Сунце пржи. Тридесет и осам је Целзијевих степени у сенци — ако се ту сенка уопште може наћи. А казаљке на часовнику показују тек 11 часова.

То је Карива. Неколико стотина кућерака као залепљених на врховима брежуљка. Слет уличица кроз које непрекидно пролазе ципови и камиони подјекнуће облаке црвене прашице. Огромне машине за мешање цемента, монотона песма радника који узбрдо вуку четлице траверзе, булдожери, дизалице, пумпе и три мала авиона-двокрила који од ране зоре до вечери сеју прашак против инсеката — против мува це-це.

Најближе стално насеље удаљено је 100 километара. Али, било би сасвим исто да је и двоструко даље, јер пут је једва проходан. Између брегова, дубоко доле, кроз стене које је проглодала, тече Замбези, Уска, сивозелена трака пуна браака, крокодила и бицкарција-паразита.

На једном месту инжењери су преко реке пребацили живачни висиони мост. На њему се увек њише понеки дуп или камион. Једна цедуља ексерчићем прибијена за најближе дрво, опомиње да мост не може да издржи тежину већу од три тоне. Теретни ауто који се приближава мосту и за чијим воланом седи возач с кога се зној поточица слива сигурно има пет или шест тона. Мост се њише, ужал се истеза, а четрдесет метара испод њега тече хучна река пуна крокодила. Али, мост издржава и шофер мирно припаљује цигарету.

Замбези је граница између Северне и Јужне Родезије. Заправо, то је била некад, јер данас обе земље, заједно с Нгасалендом, чине једну државу.

На северу се налазе рудници бабра; дан и ноћ стезу старомодне локомотиве које из Булаваја, далеко доле на југу, вуку угаљ за руднике, угаљ који треба да се претвори у електричну енергију без које би рад у рудницима стао. Угљенокопе и руднике бабра раздваја хиљаду километара. Дугачке композиције натоварене угљем закрчују једини колосек те пруге и бакар, упућен у пристаништа одакле би га бродови разнели по читавом свету, не може да прође. А свако такво принудно задржа-

вање претставља огроман губитак. Поред тога, у рударској области на северу постоје многе јаме на којих се бакарна руда уопште не вади, јер нема електричне енергије. И младој индустрији Јужне Родезије потребна је енергија да би могла да опстане и да се даље развија.

Због тога се и подиже Карива, једна од највећих брана,

једна од највећих хидроцентрали на свету. То је Родезијанска омогућила Међународна банка, која је под окриљем Организације Уједињених нација.

Ретким посетиоцима градилишта инжењери веће пропуштати да обраде пажњу на импровизовани аеродром на који су слетели. Јер, ако икад поново дођу, он ће тада лежати шездесет метара испод површине воде. Штаб градилишта смештен је на врху брега који лежи 200 метара изнад речног корита. Кућице на брегау ће остати, али већ десет метара испод њих почињаће вода — језеро дуго 250 км, широко 35 километара, а дубоко 130 метара.

На северној страни клисуре подиже се помоћна брана под чијом ће заштитом нићи она права. На јужној страни, пак, прокопан је циновски тунел кроз који ће, док се брана буде градила, бити скренут ток реке. Огромну водену масу натераће кроз то уско ждрело прокопано кроз базалтни масив. Да би човек схватио снагу ове реке, морао би да види Викторијине Водопаде, 350 километара узводно. С висине од 100 метара срчује се Замбези, широка на том месту километар и по, носећи са собом две стотине милиона литара воде у минути. Облак водене паре дигне се стотине метара у висину. „Дим грома“ — зову га доморочи.

Две стотине милиона литара воде у минути — дванаест милијарди литара за један час! — стропштава се уз грмљавину низ Викторијине Водопаде. И сву ту масу, 350 километара низводно, укротиће једна брана која ће бити широка свега 30 метара, али зато 140 метара висока.

Радови на подизању бране почели су 1955 године. Логор прве четрдесеторице градилишта давно је већ нарастао у насеље које данас има 4.800 становника. Ускоро ће их бити 10.000. Свака кап воде за толико људи мора да се доноси са реке, савлађујући 200 метара узбрдице, и да се још прокува пре него што се употреби. Животи се без свежег меса — пут је толико дуг и тако рђав да би се оно покварило пре него што превали половину растојања — без телефона и само с једним лекаром који, ако се за то укаже потреба, оперише при светлости петролејке.

У пустињи је никло насеље, насеље за свега четири године. Кад брана буде подигнута, људи ће га напустити. Јер, ко ће да живи усред пустиње? Пре две године ту је била само клисура, данас је ту град, а кроз три године блистаће највеће вештачко језеро. На његовој обали стајаће једна од највећих брана и једна од највећих хидроцентрали на свету, која ће дати 7,5 милијарди киловата електричне енергије годишње.

Тада ће се завршити и прича о Кариви.

НЕВОЉА СВАЧЕМУ НАУЧИ

На једном усамљеном, ветром тученом острву на јужној земљи популопти живи невољна птица. По изгледу она се једва разликује од врапца или зебе и многих других наших птица. Са својим дебелим купастим кљуном она претставља типичну птицу-зрноједу. Чак је и зоолози убрајају у зебе. Како је та птица доспела на усамљено острво, не зна се. Можда ју је донела нека ужасна бура и кад се једном ту нашла мора-

мно, при чему се уверила да се и од „кајгане“ може сасвим лепо живети. Од зрноједца, птица се претворила у јајоједца.

Далеко на северу, на голим, ветровитим острвима на којима једва да израсте понека биљчица, мале коње које су људи овамо пренели с континента хране усомљеним бакаларом. Коњи су се навикли на ову, за њих као биљкоједца необичну храну, која им, изгледа, чак и прија, судећи бар по издржљивости којом обављају тешке послове.

Ирваси су такође биљкоједци. Али, они често додају свој оскудном јеловнику, који се састоји од лишцајева и маховине, и по којег леминга (норвешког пацова). Неких година, кад је оскудна у њиховој природној храни нарочито велика, ирваси масовно уништавају ове мале глодаре, убијајући их претходно ударцима копита.

Људи су, понекад шале ради а понекад из научничке радозналости, покушавали да доведе неке мајмуне, који у природи живе од воћа и дивљих плодова, навикну на добро припремљене, укусне котлета и — успели су у томе. После извесног времена мајмуни су са истим апетитом јели и банане и шницле.

да је ту и да остане, јер је копно било далеко. У старом крају зрна и семена било је у изобиљу, али овде, ма колико птица тражила и пијукала, није се могло наћи ни једно једино. Шта да ради? Ако не једе — умируће. И птица се „одлучила“ да промени свој јеловник. Уместо зрна и семена јела је јаја морских птица, којих је на острву било

Неки тако мисле...

Већина ловаца који се баве ловом на велику дивљач сматра да је гривасти афрички буфало једна од најопаснијих животиња. Овај афрички буфало веома је брз, јако љут и напада кад год је рањен. Исто тако напада и кад је узнемирен. Напади су му страшни и смртоосни, јер не напушта доња кога је напао док се не увери да је мртав. Сасвим је друге природе, кажу ловци, буфало који живи на Аљасци. Он не дира човека ако мирно лежи. Ако се покрене, он га уједе и удаљи се.

Казна за пијане возаче

Како се стално повећала број возача који терају кола у пијаном стању, власти у Хелсинкију решиле су да предузму против њих једну ефикасну меру: пијани аутомобилисти осуђују се да одређен број дана — према тежини кривце — раде на опраци дрмова.

(7)

АТЛАНТИДЕ

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

Мада не знам португалски, по тону којим је била изговорена схватио сам шта та реч значи и дигао сам руке. Тек кад сам то учинио, опрезно сам се окренуо. Према мном је стајао здепаст полицајац у белом тропском плему.

Судећи по његовом лицу, разговарати с њим било је сасвим бескорисно. У том тренутку отворила су се друга врата, она која су водила у собу. На прагу се појави још један полицајац и покретом главе позва ме да уђем. Судећи по еполетима, био је наредник.

Слегнувши раменима, ја сам, и даље држећи подигнуте руке, ушао у собу. Тамо је владао страховити неред. На самом улазу била се испречила једна слоњена столица. Сто је био одгурнут у страну, постелина испретурана. А крај прозора, заривши згрчене прсте у пљива под, лежало је лицем надоле бивши доктор Ватсон. На дасци од прозора и на поду крај њега видела се велика тамна мрља.

— Ваши документи! — обрати ми се наредник на рђавом енглеском језику.

Пружих му свој пасош.

— Олаф Свенсен, новинар, — промрља он и диже поглед на мене. — Ви сте Американца?

— Норвежанин, ту стоји јасно написано.

— Ту пише „Осло“. А где је то Осло?

— У Норвешкој. Престоница Норвешке...

Он неповерљиво шмркну и, не враћајући ми пасош, рече:

— Веома жалим, али морам вас задржати.

— Дођавола! — викнух. — Долазим по слом, а ви ме сад без потребе гњавите!

— Каквим сломом?

— Тргов се: том простаци не треба говорити о Атлантиди. И неодређено одговори:

— Заказао ми је састанак да бисмо се договорили о некаквој трговачкој погодби.

— Трговачкој погодби? — осмехну се наредник. — Он је сиромашан к'o црквени миси. Нити има шта да прода, нити чиме да купи. Синоћ су вас видели с њим код „Морске браће“...

— Позовите телефоном професора Хигинса. Разговарао сам с њим читаву ноћ. Ето мој алибија! — одговори ми.

Наредник се очигледно уплашио. Послушно је пришао телефону, окренуо број и извинувајући се, запиташа Хигинса да ли ме познаје. Затим ми је пружио слушалицу и ја укратко објасних професору у чему је ствар. Хигинс је обећао да ће одмах доћи.

Професоров долазак следно је полицајце. Он им је одржао громовиту говораницу на звучном португалском језику (како се мени учинило, она се већим делом састојала из погрда) и наредник, извинивши се и саставивши пете, врати ми пасош.

— Како се то догодило? — запита Хигинс гледајући Ватсонов леш.

Наредник оживе.

— Добила се оваква слика, — поче он као да чита лекцију. — Ватсону је неко ноћас дошао. Портр га није видео, јер је био заспао. Пробудила га је бука од туче. Ватсону се то догађало; он се пијан често тучао. Затим је неко из броја шест искочио на трем. Тада је портр отрчао у полицију. Кад смо ми стигли, Ватсон је већ био мртав. По мом мишљењу, он је за време туче пао и разбио лобању о даску на прозору. Али, ипак ћемо наставити истрагу...

— А где је медаља? — запита Хигинс.

— Ја сам био сасвим заборавио на медаљу. Где ли је, стварно?

Хигинс поче да испитује наредника. Овај је слегао раменима, цоктао језиком, жмиркао. Судећи по недоумичи другог полицајца, они заиста нису нашли никакву медаљу. Куд ли је нестала?

Заједно с полицајцима, још једном смо претражили читаву собу. Пакетички снимка вирило је из оног џепа у који га је Ватсон преда мном ставио, али медаље није било.

— Стар постаје озбиљна, — рече Хигинс. — Значи, неко је тражио баш медаљу.

Људе не убјајају тек тако чак ни на Азорским Острвима. Које је толико било стало до медаље из Атлантиде?

„Ми нећемо тражити благо“

Ослободивши се најзад полицајаца, Хигинс и ја одржали смо мало саветовање у вилском подруму на углу улице.

— Ја све више верујем том Ватсону, — рече на крају професор. — Очигледно, неко је прислушкивао ваш разговор, или је још

од раније пратио Ватсона. Треба одмах почети с тражењем нестале медаље и целу ствар доставити локалном листу. То ће нам, верујем, бити од користи.

Нажалост, ја нисам имао времена да се позабавим тајанственим убиством несрећног доктора Ватсона. Кроз један час „Викинг“ треба да дигне сидро. Тамо су већ, свакако, свирали на узбуну због нестатка. Да ли ћу моћи да приволим вођу експедиције Рисер-Хансена да се задржи

још један дан? Али, познавајући нарав нашег „старца“, како смо га иза леђа звали, сумњао сам у успех.

— Ипак, покушајте, — рекао ми је Хигинс. — Замолите га, најзад, у моје име. Атлантида је у питању! А дотле ћу се ја сам позабавити овим мрачним догађајем.

Отишао сам на пристаниште и спустио се каменним степеницама које су водиле до саме воде. Али, на месту где је обично пристајао наш чамац изграда су се три мали-

шана. Покушао сам да од њих дознам да ли је чамац већ долазио, но они ме нису разумели и одговарали су ми добродушним осмехима који су ми откривали блиставе зубе. Срећом, ускоро је наишла нека рибарска барка и ја сам, служећи се гестовима, замолио да ме превезу до брода. Кад сам већ био у барци, чух како ме неко зове. Погледах према обали од које сам се удаљављао. На степеницама је стајао сед Црниц и махао сланим шеширом. Његово лице било ми је познато. И ја се сетих како је мицао уснама читајући новине у крчми „Морска браћа“. Шта је сад хтео од мене?

... Алуминијумски бок „Викинга“ бацао је на воду блиставе отсјаје. Радиста Бриск Зауекл пушио је, лепо наслоњен на ужи. Замало сам га да ми тико бацаи лествице, али се он само осмехнуо, одмахујући својом рифом главом. У том тренутку над оградом се нагне тамноопрено лице нашег капетана Кнута Расмусена.

— О, Свенсен! — с намештеним изненађењем проговори капетан. — Већ сам мислио да ћете заувек остати на острву. Или сте, можда, дошли да се опростите с нама?..

Изрекавши још неколико сличних иронијских примедби, он најзад нареди да се лествице спусте и ја се попех на палубу.

У вратима крманосевог кичице, као за пакост, стајао је „старац“ шиштећи кроз своју лулу. Крајеви његових седих бркова били су борбено наострешени. Рђав знак!

„Напад је најбоља одбрана“, — прође ми кроз главу и ја, испривши се пред њим као на паради, рекох полугласно:

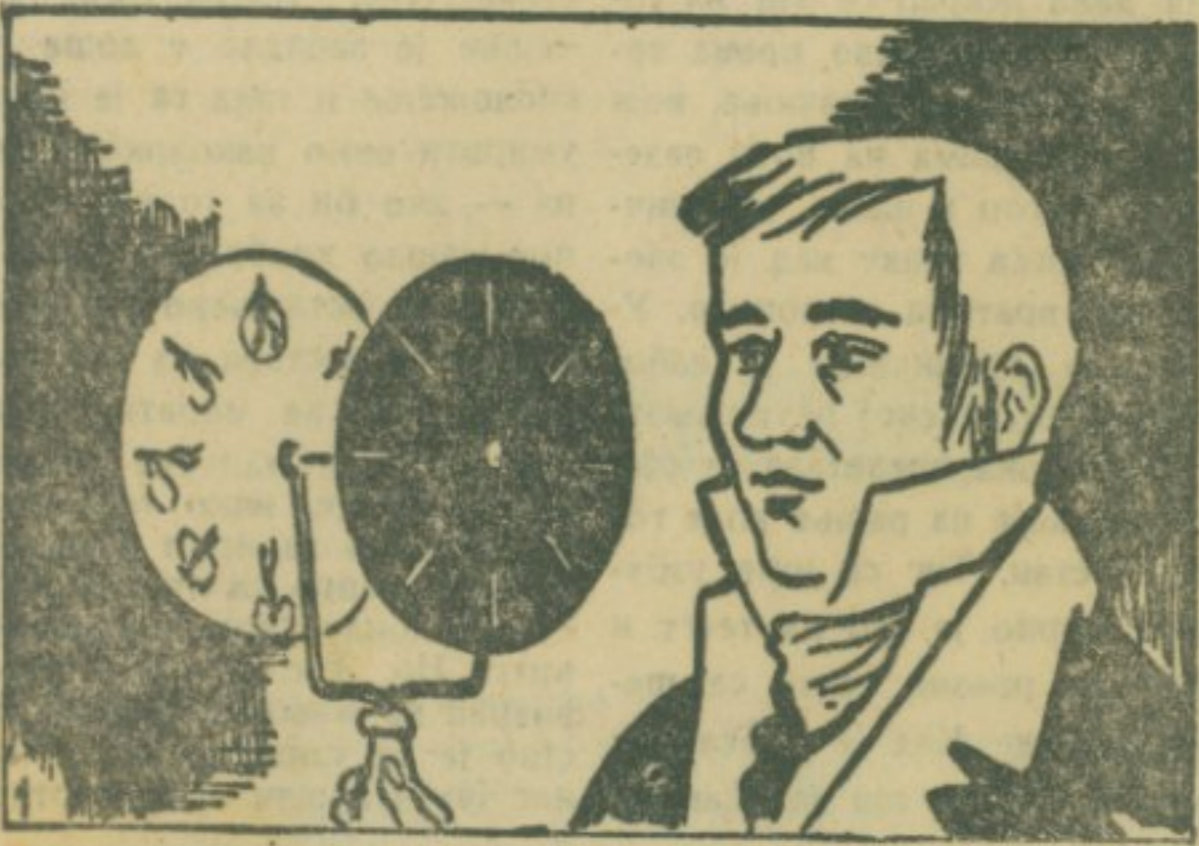
— Молим вас да ми опростите, професоре. Доносим изванредно саопштење. Саслушајте ме...

Он се толико зачудио да је чак извадио лулу из уста и покретом главе позвао ме у крманосеву кичицу. Капетан је ушао за нама и брикљиво затворио врата, пуцањајући их, за сваки случај, још и својим широким леђима.

Испричао сам о свему што ми се догодило, наводећи све појединости, не би ли ми та чудна прича изгледала што веродостојнија. Вођ експедиције је ћутао, не дижући поглед и заузет пуцкањем на лулу. Капетан ме је пажљиво слушао, уживњавајући се у моју причу. Клемао је главом, пуцао језиком, буљило очи и на његовом окружном, од ветра препланутом лицу смењивали су се изрази ужаса и чуђења.

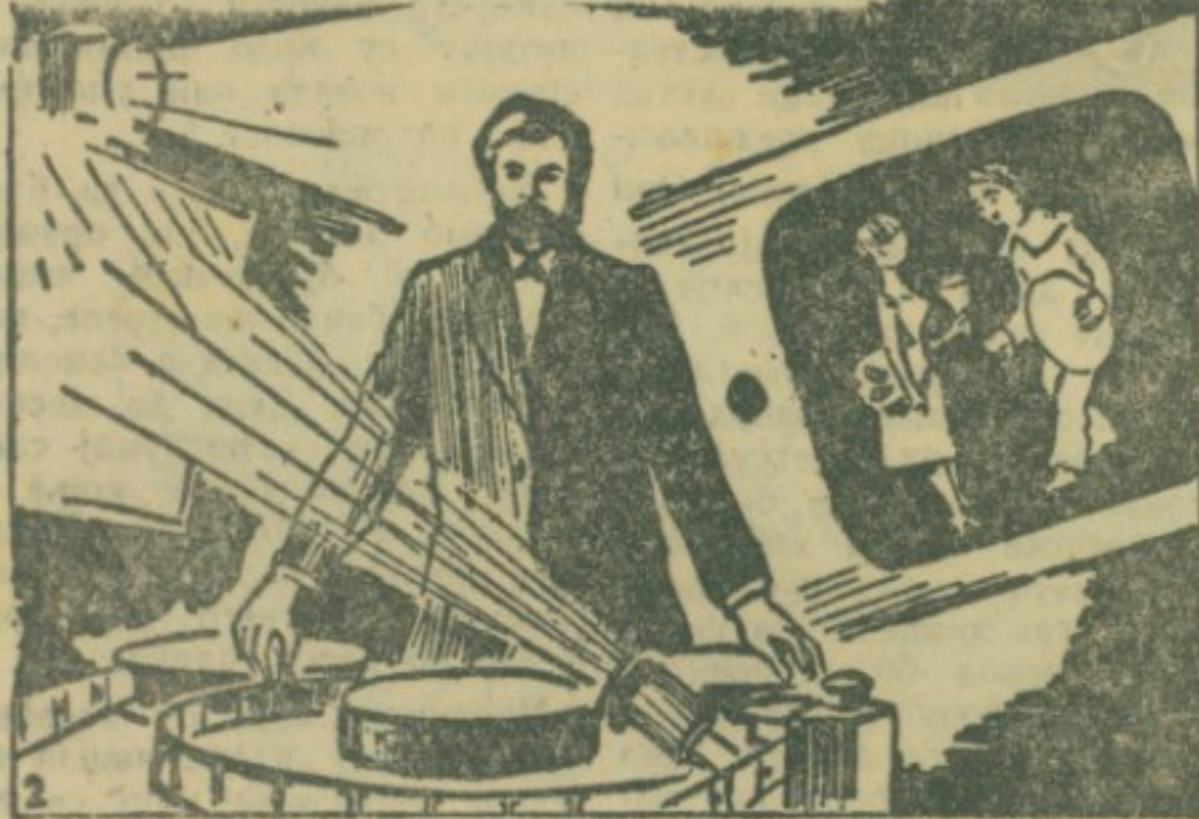
(Наставиће се)

ОД ПЕРИНСКОГ ЦРТЕЖА ДО ЦРТАНОГ ФИЛМА

Обликујући људе и животиња, уметници су одувек гледали да им дају што више живота. На изванредним сликама преносног човека, које је радио у нејнама, затим на египатским фризовима, на Финијским радонима и на старим тибетанским статуетама које имају по више руку види се, ако човек зна да их посматра, покрет који даје утисак животног кретања.

После многобројних твораца магичних лампа и разних опсера, којима је обиловао деветнаести век, Белгијанац Жозеф Плато начинио је, 1825 године, малу нараву — фенакстископ. Њу сматрају за полазни степенник будућег светског успона живих слика, које ће триумфовати у цртаном филму.

Крајем 19 века, у Паризу је једног дана осланао плакат којим су позивани грађани да присуствују приказивању „Оптичког позоришта“. Парижани су том приликом могли први пут да виде на платну „оживеле слике“ које је начинио Емил Рејно, претеча правог цртаног филма. Публика је пуних седам година посматрала разне траке са обојеним цртежима које је он стварао. Од свих грака његовог „фантастичног кабинета“ до данас су очувале свега две. Несхваћен од пријатеља, остављен од публике, Емил Рејно је, после неколико година рада на овом пољу, напустио свој проналазак.

Прошло је дванаест година од првог приказивања филмова Браће Лимјер у „Великој кафани“ у Паризу кад се на треперавом платну јавио „фантом“ Емила Кола. Познати карикатуриста онога доба и сарадник великих француских листова, он је, 1908 године, начинио неколико цртаних филмова који су оправдано доживели успех. Његови филмови били су пуни поетских и необично смешних садржина. Кол је сам, за свој рачун, произвео око 400 филмова.

Године 1912. предузеће „Еклер“ из САД понудило је Колу да на њихов рачун производи „Еклеров амерички журнал“. Од дана његовог приспећа у Америку, цртани филм почиње да се уздиже ка великом успону, на коме ће срести свог највећег творца.

У току дугогодишњег рада, Волт Дизни је створио на стотине кратких и дугих цртаних филмова, на стотине разних фигура које су блиске најширој филмској публици. Створио је небројено много стрипова и најчудијни град на свету — „Дизниленд“. Може се слободно рећи да, вероватно, нема школоване особе у свету која није чула за његово име. У Америци су и други покушавали да стварају људске цртане филмове. Тако су рођени Попај, Бети Бун и још неке личности, али ниједан уметник није успео да изради ликове са толико људских и човечних особина као што их имају људи Волта Дизнија.

Walt Disney's
Најзгод-лула МИРА

ЉУДИ СУ БИЛИ КАО ГРОМОВ ПОГОРЉЕНИ КАД СУ ЧУЛИ ДА БУЏИ БРАТ ТРАЖИ МАЛУ МИРУ...

ВЕЛИКИ ДУХ ЈЕ ПРОГОВОРИО. РЕКАО ЈЕ ДА ЋЕ МАЛА ЗЛАТОКОСА ДОНЕТИ СИЈУКСИМА СРЕЋУ!

ВЕЛИКИ ДУХ ЈЕ ПРОГОВОРИО КРОЗ УСТА МНОГО ЗВЕЗДА-ВЕЛИКОГ ВРАЧА СИЈУКСА!

БУЏИ БРАТ ОБЕЊАВА ДА ЋЕ ЗЛАТОКОСУ ДЕВОЈЧИЦУ ПОДИЗАТИ КАО ПРИНЦЕЗУ... КАО РОЂЕНУ ЋЕРКУ... И КАД ПОРАСТЕ БИЋЕ ЖЕНА МОГ СИНА, МАЛОГ ГРОМА!

КО ГОВОРИ У ИМЕ МАЛЕ ЗЛАТОКОСЕ?

ЈА! И КАЖЕМ НЕ! И СВИ МИ КАЖЕМО НЕ! НЕ! НЕ!

ТВОЈА ПОСЕТА И ТВОЈИ ДАРОВИ ЧИНЕ НАМ ЧАСТ... АЛИ, НИ ЗА КАКВО БЛАГО НЕКЕМО СЕ РАСТАТИ ОД ДЕТЕТА!

ТАКО!

ЗАР БИ ТВОЈ НАРОД ДОЗВОЛИО ДА ЗА ПОКЛОНЕ ТРАМПИШ СВОГ СИНА?

АКО МНОГО ЗВЕЗДА ТВРАИ ДРУКИЈЕ, ОНДА ТЕ РЉАВО САВЕТУЈЕ! ЊЕГОВО ЗНАЊЕ ЈЕ СЛАБО... ОН НИЈЕ У ПРАВО!

ОД МРЖЊЕ ИЗОБЛИЧЕНО ЛИЦЕ ВРАЧА НИЈЕ ОБЕЊАВАЛО НИШТА ДОБРО...
НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

КАКО СУ НЕКАД УНИШТАВАНЕ ШУМЕ

Некада, чак још и у прошлом веку, шуме су у Србији биле прешуме. Но, кад је становништво почело да се множи, осетила се потреба за њивом, пашњаком и ливадам. Селак је немалоордио свако шуму, и то не само ради потребне земље, него и да би саградио кућу и добио дрва за огрев. Потребан му је био и ковац, а њега је могао добити од сече шуме и продаје дрвета. Немоћно, шуме се повлаче из долина мањих река и пштовњих побрђа, где се насељавају људи. После долази до изградње железничких пруга и стварања рудника. Дају се концесије и врше се разне спекулације. Поред тога, шуме уништавају и козе, пожари и бесправна сеча.

Слабо се водило рачуна о томе да шуме штите оранице, ливаде и воњњаке од бујичних напоса, а изворе и лековите воде од пресушења, као и о томе да су шуме један од важних извора народног здравља.

Последње су биле веома тешке. У једном извештају из 1891

године узастопце страдају наша села и градови од поплава. Да су сачуване наше шуме, данас би много мање њих сузе лили и невоље трпели.

„Лешевци људи, жена и нејаке деце, десет воденица порушено, железнички мост здруљен, пруга на дужини од 500 метара одбачена“ — каже се у једном допису из 1900 године.

Године 1939 једна бујица нанела је за 20 минута штету од три милиона динара и уништила једанаест људских живота. Исте године бујица је у Белој Паланци однела седамнаесторо деце и 45 кућа.

Сматра се да је за време последњег рата посечено око сто хиљада хектара шуме за искоришћавање, а у страху од народних бораца непријатељ је правно такозване заштитне појасове и посеке шуме на простору од 20.000 хектара.

Србијом карају бујице. Шест година после овог извештаја, пише се у једном прогласу: „Две

Нема слабе вечере од оне трудом стечене. Бадава добро семе, кад је рђаво орање. Како њиву гајиш, тако ће и она тебе. На вука и на зеца треба једна ко пушку истурити — тј. добру земљу и слабу треба једнако радити, иако неће обје једнако родити. Што је земља лошија, то је боље треба обрађивати. — У народу има и друга пословица: Мршаву и неплодну земљу не ори.

ПУЛС КОД ЉУДИ И ЖИВОТИЊА

Број откуцаја пулса зависи од величине једног бића: уколико је тело веће, утолико је тај број мањи. Тако је код колибрија избројано 1.000 удара у минути, код миша 300, код људи 70—90, а код слона 35—40.

ПОСЛЕ МИЛИОН ГОДИНА...

У Словачкој је недавно откопана видљива кост једног мастодонта. Она је сломљена на три дела, од којих је највећи дуг један метар и тежак 75 килограма. Цени се да је вилица припадала животињи која је живела пре милион година.

Народне пословице о раду

Нема јела без дјела. Нема хлеба без руку, а нема руку без хлеба. Ко не мари за рад, нек' не виче на глад. Како предемо, тако и једемо.

МЕДВЕД У ОКСФОРДУ

Друга времена — други обичаји! Дана се не би могло ни замислити да студент доведе свог пса у неприкосновене одаје једног енглеског универзитета; пре сто година, пак, по дворштима, аждама и студентским собама мували су се пси свих раса и величина, пратећи своје младе господаре, којима „дружење с науком“ није умањило „спортски дух“.

Универзитет у Кембриџу забрањено је још пре 150 година држање паса. Кад је чувени песник Бајрон ступио на овај универзитет, и њему је саопштено да не може довести своје псе. Али, како није постојала наредба којом би се изричито забрањивало држање медведа, он је набавио једног и сместио га на тавану крила за становање. Године 1807 пише Бајрон једној својој познаници: „Имам новог пријатеља, најбољег на свету, једног припитомљеног медведа. Кад сам га овамо довео, питали су ме шта ћу с њим да радим, а ја сам одговорио да ће и он овде да студира. Овај одговор изазвао је очигледно недопадање“.

Невоље због крекетуша

У историји старих енглеских универзитета познат је још један сличан случај. Френсис Бекленд (1826-1880), познати енглески зоолог, целог свог века вукао је за собом понеку животињу. Кад је као студент дошао у Оксфорд, донео је једног припитомљеног орла. После дугих преганања, успео је да добије дозволу да га сме држати у својој соби. Али, овај необични пансионер био

је узрок свакодневних незгода и Бекленд је најзад био приморан да се од њега растане.

С једног путовања по Немачкој, будући зоолог донео је нове животиње: једног туче жаба-крекетуша. Незгоде с њима почеле су још на повратку у домовину. Јер, тек што су путници у возу почели да дремују, жабе су наједном из свег гласа закрекетале. Беклендови сапутници уплашени су поскакали, а кад су открили порекло ларме стали су да прете да ће боцу са жаба-

ма бацили кроз прозор. Бекленд је тада стао жестоко да тресе боцу и жабе су се умириле. То се понављало за време читавог пута. Најзад су Бекленд и његове жабе стигли у Оксфорд. Но, незгоде ипак нису престале. Већ сутрадан ујутру једна радознала собарица подигла је поклопац с тајанствене боце и кад су жабе стале да крекету она се толико уплашила да је бацила боцу и побега. Жабе су искористиле стечену слободу, искочиле су кроз прозор и завршиле

живот у кљуновима енглеских пловки и рода. У сваком случају, Бекленд их никад више није видео.

Љубимца студента

Неколико месеци касније, довукао је он у своју студентску собу један сандук из кога је искочило неко створење велико као одрастао овчарски пас. Али, то није био пас, већ медвед из либанским шума. Имао је тек неколико месеци и, сасвим природно, после тако дугог путовања био је жељан кретања. Пре но што су могли да га опрече, излетео је из собе, весело претрчао преко дворшта и нестало у првим вратима на која је наишао. На несрећу, то су била врата универзитетске капеле, у којој се баш одржавала служба. Дебели црквањак чуо је неку неуобичајену буку на вратима и подигао је прекоран поглед према преступнику. Кад је угледао медведа, полетео је к њему, витлајући сребрном палицом, знаком свог достојанства. А кад је медвед побегао из капеле, њега је наједном издала храброст Забрањено је врата и, за сваки случај, сакрио се иза олтара.

Медвед, исто толико уплашен, стао је да трчи по дворшту и да вија псе, који су у то време још имали пуно право грађанства у овој високој установи. Бекленд и његови пријатељи успели су некога да га сатерају у један угла и да му на главу набале студентску тогу. Кад је Бекленд покушао да га, тако закукућеног, узме у наручје, медвед је зграбио руку свог господара и — са огромним задовољством стао да му сиса прсте на руци. Тако су га, смиреног као сито одојче, одвели у Беклендову собу. Од тог дана медвед је постао општи љубимца студента. Бекленд му је дао име Тиглат-Палзер, скраћено Тиг.

На улас професора, са студентским шеширом на косматог глави и огрнут студентском тогом пратио је Тиг свог господара на ручак и на веселе вечерње скупове, увек спреман да проба од сваког јела. Највише је волео колаче и сладолед. Понекад је Тиг добијао нападе беса, али била је довољна једна нежна реч и прст који би смео да сиса и он би се сместа умирио. Ништа му није било страшније но да остане сам, и то у мраку. Кад би га Бекленд понекад оставио увече самог у соби, он би тако тужно врлао да би разбудило читав колеџ и све псе у њему.

Најзад је универзитетским властима досадило лајање паса и мумлање медведа, па је издата строга наредба „против држања паса у зградама универзитета“. Бекленд се у залуд позивао на очигледну зоолошку чињеницу да медвед није пас. Није му остало ништа друго него да веже Тигу ланцем и да га смести на један празан плац у суседству, који није припадао универзитету. Кад би ноћу Тиг суврше жалосно цвилео, његов господар би га кришом довео у своју собу, везао га за ногу од постеље и обојица би заспали задовољни.

Тиг „купује“ шећерлеме

Ускоро је дошао школски распуст и Бекленд је са својим љубимцем отишао на село. Селјаци су разрогаченим очима гледали студента и његовог

четворножног пријатеља који свакког дана заједно одлазили у шетњу. Тигу се на селу највише свидела мала трговина у којој му је Бекленд понекад куповао шећерлеме. Једног дана искрао се Тиг из собе и кренуо право према трговини Стара трговкиња, која је с наочарима на носу седела за тезгом и плела, механички је дигла главу кад је звонило над вратима зазвонило. Ужаснуто крикнувши и заборавајући на свој реуматизам, у три скока прелетела је стенице које из радње воде горе, у стан. Тиг се није узбудио. Мирно је сео на тезгу и стао да празни теглу са шећерлемема. Кад је и Бекленд ускоро стигао, сав задуван од

трчања, Тиг га је дочекао задовољним мумлањем. Ујесен су се оба пријатеља вратила у Оксфорд. Али, Тиг је сад био одрастао, јак медвед и изгледао је прилично застрашујуће. Поред тога, све чешије је западао у лоше расположење и тада га је могло умирити само неколико шамара — ако би за то неко уопште нашао храбрости. Тада је Бекленду остављено да бира: или ће се растати од свог љубимца, или ће морати да заједно с њим напусти универзитет. Он се, иако тешка срца, одлучио за прво и медвед је опет кренуо на пут: послали су га лондонском зоолошком врту „Но, Тиг се није могао навикати на живот у кавезу: пре стао је да узима храну и једног јутра нашао су га мртвог.“

ДОЗВОЛА За Аранду

У области Аранда, у срцу Аустралије, 3.500 километара далеко од Сиднеја, последњи остаци аустралиских урођеника преживљавају своје камено доба. Они не знају за куће, немају гвоздених алата и грнчажије и проводе цео живот наги. Пошто су страховито осетљиви на болести цивилизованих људи (нарочито их десеткују туберкулоза и велике богиње) аустралиске власти забраниле су приступ у ову пустињску област, где температура ретко сисази испод 50 степени у хладу. Дозволу за путовање у Аранду могу добити само етнографи и антрополози, ради проучавања ових наших преисториских предака, који се, по мишљењу неких научника, налазе на ступњу развојка неандерталског човека. Од милион урођеника, коли-

верја и магије и имају изванредно развијене инстинкте. Често се споразумевају на великој удаљености. Наравно, у питању су врло примитивни сигнали позива или упозоравања на опасност.

Питжантжари знају да броје само до три. Од оружја служе се бумерангом, зумером за избацивање стреле, ножевима од сикеса и каменним буздованима. Деца до десет година живе у потпуној слободи, јашући дивље коње и играјући се поваздан. После тога почиње период њиховог спремања за живот, који траје пет до десет година.

Научници који су недавно обišли ово племе нашли су једног урођеника који се по изгледу није разликовао од осталих, али је одлично говорио енглески. На њихово чуђење, он им је објаснио да је син Намацуре, врло цењеног сликара — урођеника, чи-

ко их је било у време долаaska белих људи у Аустралију, данас их је остало око 47.000. Они брзо изумиру и кроз неколико деценија више их неће бити. Највећу пажњу научника привлаче Питжантжари. Они имају долхоцефалан облик главе, густе обрве као настрешице и тамну, али не црну кожу. Сва деца, а и неки одрасли, имају плаву косу. Језик им је врло примитиван и приликом говора помажу се прстима. Живе у свету празно-

је је име познато и ван граница Аустралије. Па ипак, читава породица и даље живи у родном крају, једноставним животом Питжантжара. Код ових наших савременика из каменог доба не постоји својина. Научници су покушавали да поклоне својим водичима нажит и огледала. Но, и поред велике привлачности за примитивне Питжантжаре, ти предмети су само ишли од руке до руке и никада нису стекли сопственика.

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

КАМЕНИ ВРТ

Врт Артура Мартина у близини града Аркола, у америчкој држави Илиноису, претста-

вља привлачно место за туристе, који често долазе овамо и из удаљених крајева само да

би га видели и дивили му се. Лепота, а и необичност овог врта састоје се у томе што је сваки његов кутак украшен предметима добијеним обликовањем обичног камена. Мартин својом женом већ 20 година ради на овоме. По његовим речима, жеља му је да докаже да не сија само драго камење. На простору од седам јутара земље он је, слажући и причвршћујући малтером камен по камен, направио разне декоративне предмете. Ту се могу видети: кућице за птице смештене на врху каменних обелиска, камене клупе, чесме, ограда, велике саксије, разнобојни мозаици и многе украсне фигурине направљене од обичног камена, што, у целини, оставља изванредан утисак.

МЕХАНИЗОВАНА ПОШТА

Распоредивање писاما по поштама ради њиховог слања у одређена места врло је сложен и спор посао. Зато је америчка поштанска служба увела нарочите механизоване уређаје, који аутоматски врше одабирање поштанских пошиљака. Захваљујући њима, пет службеника је у стању да у току једног часа издвоје 15.000 писاما за триста различитих места одређења. За то време они би на досадан начин могли да класификују 7.500 писاما, и то за свега 75 различитих места. Рад са овим уређајем је врло једноставан. Писмо се аутоматски појављује испод једне стаклене плоче. Службеник, прочитавши адресу, притискује одређено дугме и пошиљка одлази у једну од преграда које се налазе у доњем делу уређаја.

КАД СЕ МЕРИ НЕ МОЖЕ УХВАТИТИ МЕРА...

Бушел је мера, али није свуда једнака. Употребљава се у Америци, али вам ни Американци не могу тачно рећи колика је то мера. Тако, например, један бушел ражи у Луизијани тежак је 14,5 килограма; у Калифорнији 22 килограма и 680 гр. Један бушел јечма у Луизијани износи 14,5 килограма, а у многим другим америчким државама 25 килограма и 400 грама. Због овако великих разлика, Министарство пољопривреде сматра да бушел као меру треба потпуно избацити из употребе, а да се за жито увезде стандардни систем мера.

ТРАМВАЈИ СА ЕЛЕКТРОНСКИМ „МОЗГОМ“

Ускоро ће у Стокхолму бити пуштени у проби саобраћај преи трамваја којима ће управљати електронски „мозак“. Кондуктер ће имати да посредује само у случају кавра електронског уређаја.

Фран Левстик

Отац Франа Левстика био је сиромашан сељак у Сподњим Ретјама код Великог Лашча, где се родио 1831. Кад је дечак завршио основну школу у родном месту и пошао да настави школовање у Љубљани, једино што је могао да понесе са собом то је била љубав према родном крају, сељачкој словеначкој земљи и људима који на њој живе. Готово целог живота пратила га је сиромаштина; године беде биле су дуге и честе, а он се ипак упорно борио за своје књижевне и политичке идеје. У деценијама после револуције 1848 године, Фран Левстик био је најзначајнија и најкрутнија личност у словеначкој књижевности: песник и прозни писац, књижевни теоретичар и политички идеолог.

Црквене власти, тада у Словеначкој врло моћне, заплениле су ову прву Левстикову књигу, као четрдесетак година касније

и Цанкареву. И једну и другу прогласиле су за „саблажњиве и опасне по веру“. Међутим, школска омладина топло је примила Левстикове песме, па је директору гимназије у Љубљани наређено да их конфискује ако их нађе код својих ђака.

Кад су изишле његове песме, Левстик се налазио у богословији у Оломуцу, у Чешкој. Ни он није био поштеђен он клевета и прогона; оптужили су га уприви богословије да је писац „саблажњивих и богохулних песама“. Тражили су од њега да се одрекне својих песама, а пошто он то није хтео да учини морао је, почетком 1855, да напусти богословију. Тако је почео животни пут Франа Левстика, испуњен често чемером и бедом, али увек поносан и слободан.

Левстик је постао најпре домаћи учитељ, служећи у разним словеначким крајевима код нишњих људи. Био је тада обичај да богати људи узимају за своју децу домаће учитеље, који су их припремали за испите у јавним школама и бринули се за њихово васпитање. Домаћи учитељи, обично сиромашни али способни и вредни студенти, даровити младићи, често су зависили од самовоље својих послодавца и чланова њихове породице. То је осетио и Фран Левстик, кад му је један гроф

безразложно, или можда на нечију клевету, изненада отузгао службу и оставио га без икаквих средстава. Левстик се тада селио код једног пријатеља, где је провео извесно време.

Како је настао „Мартин Крпан“?

Баш те, 1858 године, Левстик је објавио три своја знаменита дела: дивну приповетку „Мартин Крпан“, путопис „Путовање из Литије до Чатежа“, у коме је изнео идеје смирице и програм за будућу словеначку књижевност, и критички теоретски оглед „Погрешке у словеначком писању“. Та три Левстикова дела значила су прелом у словеначком културном и књижевном животу, а идеје које је он у њима изнео прихватио је млади нараштај. Приповетка „Мартин Крпан“ већ је одавно позната читалачкој публици широм наше земље и заступљена је увек у свим антологијама југословенске уметничке прозе. У словеначкој књижевности она заузима нарочито место, јер је њоме Левстик дао класичан пример словеначке уметничке прозе засноване на народном говору и изразу.

Као домаћи учитељ по разним крајевима у унутрашњости Словеначке, Левстик је своје слободно време проводио с људима из народа: пратио је њихов живот, слушао њихове свакидашње разговоре, песме и приче о догађајима и људима из прошлих времена. Познавао је добро народне обичаје и веровања и волео је типове из народа који су сачували стара словеначка сељачка обележја. Сматрао

је да је народни живот неискрпна ризница најлепше и најзанимљивије грађе за сваког књижевника. У народу је настао и дивни Левстиков Мартин Крпан, коме је он дао књижевни облик. Повест о Мартину Крпану, „снажњом и силној људини“, који је, по народном предању, у старо време живео у селу Врху на Нотрањском, Левстику је испричао сељак Мочлар, кад су једне недеље по подне седели на клупи, одмарајући се у сенци липе.

Кратко, али значајно путовање

Пут од Литије до Чатежа (оба места су на Сави) није дуг. Може да се превали брзо и без великог напора. Пре сто година, кад је Левстик с једним својим другом пошао на тај пут, била је јесен и дан св. Мартина, коме се нарочито радују виноградаре, јер се тада „шира претвара у вино и кleti по виноградним брежуљцима дубоко у ноћ одјекнују од песме“. Чатеж је у Доленској Словеначкој. Левстик је хтео да упозна и те делове своје домовине. На свом путовању по бреговима и густим јеловим и боровим шумама, пропљанима, виноградима и селима он је сусретао словеначке сељаке, разговарао с њима и они су се заједно веселили, јер је те јесени била одлична берба грожђа. Сусретао је и

разне необичне људе из народа, и сваки је од њих имао своју занимљиву повест.

Тај пут од Литије до Чатежа, што га је Левстик описао у свом малом али лепом и вагредно значајном путопису, уствари је указао и пут младом нараштају словеначких књижевника, јер је то пут у народ, ка изворима његовог живота. Поред описа природе и људи, Левстик је изнео и мноштво мотива који живе у народном предању и који су достојни уметничке обраде. Неке од њих обрадио је касније сам Левстик, а Јосип Јурчич, познати словеначки приповедач и први Левстиков ученик, готово је у целости прихватио мотиве на које је Левстик указао и обрадио их у низу својих познатих и омиљених романа и приповедака.

Ускоро је за Левстика настао дуг низ мукотрпних година, несталне службе и сиромаштва. Упркос свему томе, он је баш у то време у својој јавној делатности храбро иступао као борац за поштење и начелност у словеначком политичком животу. Године 1872, Фран Левстик постаје службеник у Лицејској библиотеци у Љубљани, што је остао све до смрти, 1887. Последње две године провео је у тешкој болести, сломен напорима и невољама живота, који је за њега претстављао само непрекидну борбу.

ОД СУМРАКА ДО ЗОРЕ

и заокрет надесно, или још три скока и нагли заокрет улево. Захваљујући тој нагонској оријентацији животиње се лако спасавају пред непријатељем.

Право је чудо колико има животиња које долазе увек на исто место, да ту преспавају ноћ. Оне, истина, не намештају постељу, али многе од њих имају своју „спаваћу собу“. Бумбара ћемо свако вече затећи у истом ружинином цвету, и то од дана кад се излегао па до оног вечера кад ће ружа последњи пут да склопи своје круничне листиће. Лептир такође тражи, сваког сумрака, свој лежај на кори неког дрвета. У сувом зиду од камена могу се приметити зове како спавају с главом надоле, окачене о гнездо у коме се развијају њихови млади. Друге су пронашле пукотину која их штити од ветра и у њој спавају склад чаних пипака и савијених ногу. Неке су се извалиле на бок, друге на леђа и спавају дубоким сном све док их не пробуде јутарња светлост и сунчана топлота.

Птице спавају углавном на истом легалу, не одлазећи у гнездо које су можда изградиле у неком другом крају шуме. Јер, гнездо није птичји дом, већ место за лежање на јајима и одгајивање младих. Птица спава у гнезду само ако у њему има јаја или младунца који је треба чувати од ноћне свежине. Иначе, ноћ проводи на грани, често баш на истом дрвету.

Занимљиво је да већина птица селица путује ноћу, наоку изгледа да им мрак смањује способност вида. Није искључено да је то због тога што дан обично проводе у трагању за храном. Ове птице се спуштају на земљу чим сване, затим се наизменично хране и одмарају до вечера, кад поново узлећу. Обрнуто се догађа с ноћним бубоједима, који дању путују а увече се спуштају на земљу. Следи мишеви, међутим, дању спавају, а ноћу лете и траже храну.

се понашају као да знају колико је сати. Било да је небо без звезда или да је светло, првендаћ без заласкања почиње своју кратку песмицу, коју пева тачно пред зору. Дрозд ступа на позорницу природе та које у одређено време. Док се одвија лишће заспаде детелине, и док се прва сунчана светлост пресичава на каљаницама росе, слепи мишеви журе у пукотине стена, својим домовима. Док све хитају шушљим стаблима, врапци се већ јављају с кровова. Ноћне глисте враћају се у своја подземља, а ноћни леттирови скривају иза камења или се склањају под дебела посеченог дрвећа. И срна се повукла у честар, зец у јазбину, а јазавци и куна у своја дневна пребивалишта.

Чим се сунце помоли, птице напуштају своја легала и њихова песма одјекнује пољем.

ЉУДИ СА ДВА ТАЛЕНТА

Сара Бернар није била само велика глумица, већ и одлична вајарка. Ево још примера људи са два талента. Истанкути француски глумац Фалконије био је одличан нишаничар стрелом. Најбољи тумач Шопенових дела и први претседник

пољске републике, Падеревски, био је страствени живинар. Причају да су његове кокоши спадале међу најлепше у Европи. Велики чешки виртуоз Кубелик прославио је своју земљу колико као виолиниста, толико и као играч шаха, јер је односно многе победе на међународним сусретима.

Није се хтео одрећи...

Прву песму Левстик је објавио 1849, као ђак четвртог разреда гимназије, а прву збирку песама пет година касније. Продао ју је једном љубљанском издавачу за 35 форината, а овај је штампао у 500 примерака.

НЕ ОВОГА ПУТА ИХ НЕ ГЕМО ПИИ!
СТАВИЛИ СМО ИХ НА КИНОПАЦ
КОНОПАЦ ДА СЕ СХВАТИ
ДЕ И ПРИКАЖИМИ ШТИПАО КАМА!

МИР ПРИЈАТЕЉИ!
ЈА ГУ ИХ ПРОНАХИ
ЈЕР МИСЛИМ ДА ЗНАМ КО ИХ ЈЕ УЗЕО!
ОМИ СМО (ХВАМА!) ЗНАМИ ДА МОЖЕМО РАЧУНАТИ НА ТЕБЕ!

МОЈА ЖЕЉА СЕ ОСТВАРИЛА, УРА!
О КОЈОЈ ЖЕЉИ ГОВОРИШ, ВУЧКО!

О ОНОЈ КОЈУ САМ ПОЖЕЉЕО НА ЦАРОВНОМ БУНАРУ!
ТАТА СЕ НАГЛО ПРОМЕНИ О! ПОСТАО ЈЕ ДОБАР!
ИЗДИ КАКВЕ МИ ЈЕ РУКАВИЦЕ ДАО!

И ТО НЕ САМО ЈЕДАН ПАД, НЕРО ТРИ! КАЖЕМ ТИ САОЖИМ СЕ ИЗМЕНИО!
ХМ!
НАСТАВИ СЕ

ЧУДО ЛЉУДСКЕ ОПОДНОСТИ

Оранцуски географ Диверније (1840—1892) забележио је у току својих истраживања у Сахари температуру од 67,7 степени у hladу и, мада је ова страховита врућина трајала више од два часа, он је остао у животу. Многима његова издржљивост може изгледати невероватна. Па ипак, то је шала у поређењу са експериментом који је недавно извео др Тајлор са калифорниског универзитета. Овај лекар остао је 14 минута у једној комори где је температура износила 80 степени изнад нуле, а у току последња два минута подигао је температуру чак и на 128 степени! Унутрашња температура његовог организма износила је за то време 40,6 степени. То што је он успео да остане жив на температури кључања воде има да захвали малом степењу влаге у ваздуху, што му је омогућавало да се обилно зноји и да се тако брани од смрти коју би оволика топлота неминувано проузроковала. Иначе, кад влажност ваздуха износи, на пример, 40 процената, човек на раду с муком може да издржи температуру од 34 степена.

Не зна се тачно колику хладноћу може да издржи људски организам. У Скандинавији постоје клубови купача-аматера који се купају усред зиме, на температури од 10 до 15 степени испод нуле. Јединствен случај у овом погледу забележен је у Чикагу 1951 године. Нека лако обучена жена наћена је једног јутра смрзнута на улици, пошто је целу ноћ провела на температури од минус 15 степени. За то време температура њеног тела била је пала на свега 18 степени. Ондах је пренета у болницу, где је, после постепеног загревања, дошла себи. Приликом вештачког замрзавања у циљу лечења, температура организма се у току 48 часова спусти на 30, па и на 28 степени. Тиме се успорава рад свих ћелија, што делује окрепљујуће на организм.

Сан је једна од најважнијих биолошких функција и сваки човек, хтео он то или не, проведе трећину живота у спавању. Између шесте и дванаесте године потребно је 12 часова спавања дневно, од 12 до 25 година неопходно је осам часова, а људима и женама до 50 година који се нормално замарају довољно је седам сати. Старији и старице немају потребе да спавају више од пет до шест часова. Још од старина утврђено је да људски организм, у најповољнијим условима, не може да издржи више од десет дана без сна. Инквизиција је у XVI веку у Италији, у циљу изнуђивања признања, примењивала мучење познато под именом „виџилија“. Оно се састојало у томе што се осумњиченом није допуштало да заспи. Но, са овом праксом морало се престати, јер је редовно доводила несрећног сужња до лумена.

Док недовољно спавање убија човека, претерано спавање није проузроковало још ниједан смртни случај. Рекорд у томе држи један Рус који је без прекида спавао путе 22 године. Чувени физиолог Павлов (1849—1936) проучавао

је ово природно чудо по психијатријској клиници у Лењинграду. Захваљујући вештачком храњењу, овај необични спавач није умро.

Пре три године, Американца Џек Вафер није појео ни за догаја у току 72 дана, три сата и три минута. Последњи минут био је нарочито значајан, јер му је омогућно да потуче светски рекорд у гладовању, који је држао један индиски факир, и да заради суму од 30.000 долара, на колику се био кладно. Највећи подвиг у овом погледу, који се несрећно завршио, извела је једна Индискиња пре три године. Она је одлучила да пуних шест месеци ништа не једе. Узимала је само неколико капи воде дневно и — умрла је после 135 дана поста. У једној старој хроници забележен је случај једанаестогодишњег дечака Гијома Геја, који је услед неког необичног обољења престао да једе априла 1760 године, а поново је окусио неколико капи млека тек 10 априла 1764. После тога, дечак је продужио да се храни потпуно нормално.

Многи људи покушавали су да постану рекордери у гладовању, али ниједан није помишљао да се такмичи у лишавању свог организма течности. Ни најиздржљивији људи, наштавши се у пустињи без капи воде, нису успели да остану у животу дуже од шест дана. Нормално, човек унесе у свој организм два литра течности на дан. Рекорд у пијењу држи један Баварац који је у стању да попије осам литара пива у размаку од свега десет минута.

Колико човек може да издржи без ваздуха? Херодот је забележио случај једног грчког војника у персијској служби који је за казну морао да рони три миље под водом. Најбољи савремени арапски, индиски, малајски и тахијански рониоци могу да остану

под водом највише четири до пет минута. Најдуже задржавање под водом у једном провереном случају износи три минута и 58 секунди. Професор париског Медицинског факул-

тета М. Бине извршио је више хиљада експеримената с најиздржљивијим људима, али ниједан није успео да се лиши ваздуха дуже од два минута и 20 секунди. Нормалан човек, без тренинга, не може да издржи без ваздуха дуже од 40 секунди.

Колики бол може да поднесе човек? На ово питање још нико није дао тачан одговор, али помоћу савремених апарата за мерење бола, „докориметра“, и „алгезиметра“, и јединице бола која се зове „дол“, могу се мерити болови разне јачине. Зависно од врсте бола се пренесе брзином од пет до шеснаест метара у секунди. Убод иглом проузрокује бол од пола дола, док бол од каменчића у бубрегу износи десет дола. Многи сматрају да ватра проузрокује највеће болове.

Ларма је један од највећих непријатеља савременог човека. Француска Академија наука прогласила је ларму главним узрочником мучања, чира у стомаку, грчења стомачног мишића пилоруса и хистерије. Бука од 50 фона проузрокује први осетнији замор. У канцеларији која ради с публиком ларма износи 24 до 40 фона. Радио-апарат који снажно емитује производи 70 до 80 фона, што је већ штетно по здравље, а брзи воз у пролазу ствара ларму од 100 фона. Ларма од 130 фона прво проузрокује бол, а затим и смрт.

Недавна анкета Светске здравствене организације показала је да од рођења до смрти на људски организм делује 999 штетних чинилаца.

Од свих костију у човечјем телу, бутна кост је најјача, јер може да издржи притисак од 756 килограма.

ВЕРОВАТИ

ДРВО ЗА САТАНУ

Припадници индиског племена Валаван, које броји око 350 хиљада чланова, сматрају да се у једном сељу не може и не сме живети ако се у њему не налази дрво одијан. Јер верују они, и сатани је потребан дом и он ће се, ако нема дрвета одијан, настани у кућама људи.

НЕПРЕВАЗИЂЕН РЕКОРД

„Оле Мис“, авион-моноплан којим су управљали Ал и Фред Ки, остао је у ваздуху 653 часа и 34 мину-

та. За време тог дугог лета авион је неколико пута обнављао бензин, и то у лету. То се догодило још 1935 године, али рекорд у дугом лету браће Ки још ни до данас није тучен.

ШЕЋЕРНА ПАЛАТА

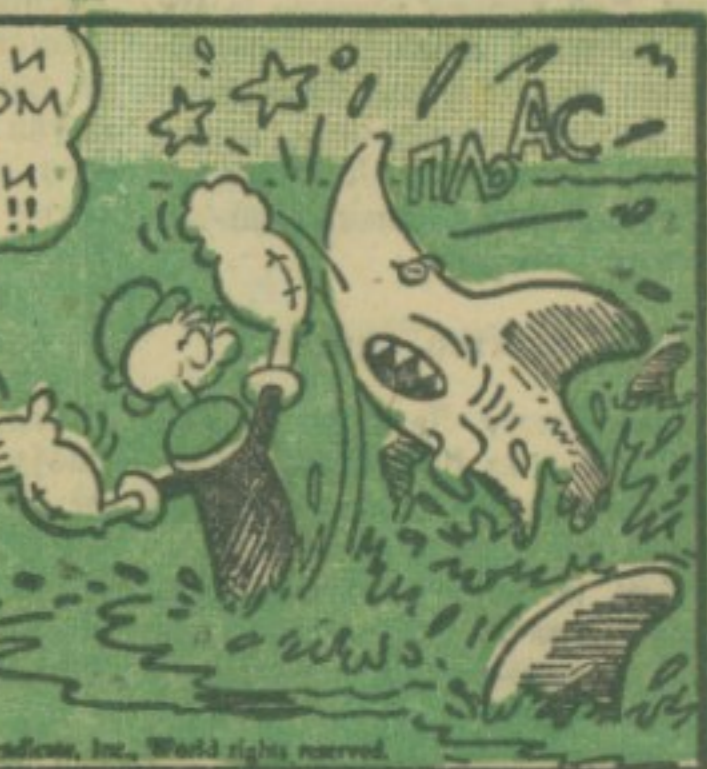
Једну од најлепших палата у Маракешу, у Мароку, подигао је 1382 године, султан Ел Мажур који је за сваки блок италијанског мермера, од кога је палата

саграђена, дао одговарајућу тежину шећера.

НЕЗАСИТИ МРАВИ

У аустралијском граду Аделајди бели мрави наносе огромне штете не бирајући чиме ће заситити свој огромни апетит. Тако су они, између осталог, прегризли и један челични кабл дебело пет сантиметара.

ПРЕТЕЧЕ ЕСПЕРАНТА

Покушаји да се створи један међународни језик — „свјетски“, како су га називали — датирају још од II века наше ере кад је римски филозоф и оснивач научне медицине Клавдијус Гален створио један идеографски систем за споразумевање међу људима разних нација.

У XIII веку, у епохи крсташких ратова, италијански мапијери Рупертеберга, Хилдегарда, покушала је да створи универзални језик.

Арапски шеик Мохмедин израдио је, у XVI веку, међународни језик који је назвао „Балаибалан“.

Проблем међународног језика био је предмет филозофских студија, најпознатијих мислилаца, као што су Мишел Нострдам (Нострадамус), Рене Декарт, Лајбниц, Жан Амос Коменски, Волтер и Кант.

Један од најзанимљивијих покушаја да се створи један међународни језик био је свакако онај у коме би се употребавале музичке ноте јер је, по својој суштини, музичка нотација међународна. Тај језик добио је име „Солресол“. Али, да би се њиме могло говорити човек би морао да има десет глас и музикално уво.

АУТОМОБИЛ СА СУНЦОБРАНОМ

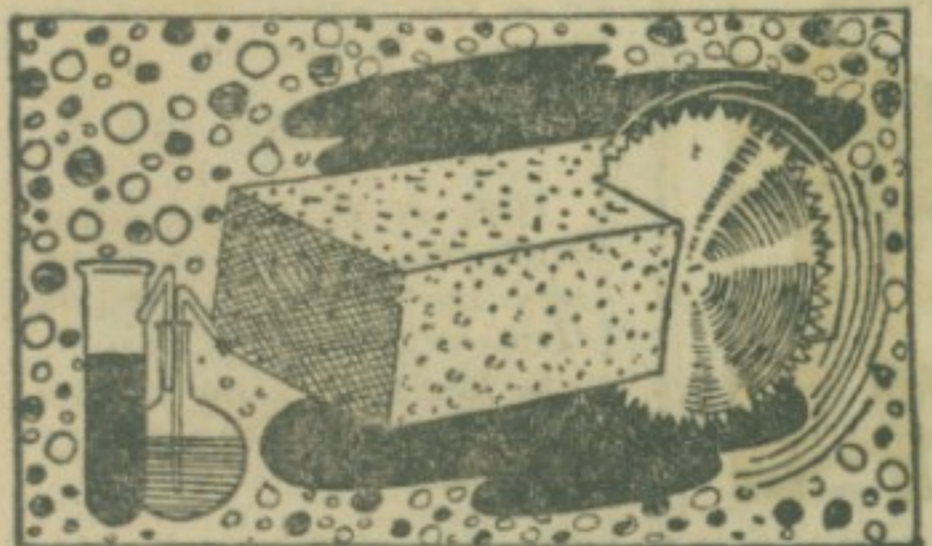
Путујући по Италији, један туриста је нашао практичан начин да, док се вози аутомобилом, буде заштићен од сунца, а уједно да и колима

буде свеже. Он је, уместо крова, на аутомобил поставио један велики штит у облику сунцобрана, који путника брани од врелог сунца, док се за време војње, пошто кола нису затворена, осећа угодан поветарац.

ПЛАСТИЧНА ПЕНА

У лабораторији једног предузећа за хемиску производњу у Њујорку направљена је нарочита „пена“ од пластичне масе. Нова, врло лака материја добија се везивањем на хиљаде шупљих

лоптица смоле карболне киселине. Готов производ има структуру ћелија сличну дрвету, а као дрво може да се обрађује, сече и машински обрађује. Пластична пена ће наћи широку примену у изради бродских костура и авионских крила, а биће употребљавана и као изолациони материјал у уређајима за климатизацију и у изради хладњака.

ПРВА ФРАНЦУСКА АТОМСКА ПОДМОРНИЦА

Ускоро ће у француској војној луци Шербур почети грађња прве француске подморнице на атомски погон. Носивости од 5.000 тона, она ће бити једна од највећих у свету. Сматра се да ће вијци постигати нарочито дејство, јер су у нацртима примењени усавршени, досад непознати принципи. Французи се надају да ће брзина

њиховог брода премашити 25 чворова, колико прелази амерички „Наутилус“. Пошто Француска не располаже прерађеним урсном, као Америка, подморница ће „горети“ природни уран. Како се сазнаје, амерички стручњаци су до данас више пута покушали да употребе непрерађени уран, али им то никад није пошло за руком. Француска подморница биће прва која ће се користити овим металом у непрерађеном стању.

НАЛИВ-ПЕРО КОЈЕ СЕ „САМО“ ПУНИ

Једно од последњих типова „Паркеровог“ налив-пера одликује се сасвим новим начином пуњења. Уместо уобичајеним системом клипа или гумице, оно се пуни помоћу једног нароч

читог порозног дела који улија мастило. То се обави аутоматски, за свега десетак секунди. Том количином мастила може да се напише око 7.000 речи.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРОТИВ ПОЛЕДИЦЕ

Да би се избегло клизање на пољедици и слеђеном снегу тешких камиона, аутобуса и сличних моторних возила с ваздушном коњичном, у Западној Немачкој конструисана је нека врста „сејалице“, која просипа дрвену струготину по путу. Њен саставни део је лимена калта, с механизмом који се покреће ваздушним притиском. Она је смештена испред задњих точкова и возач има само да притисне на дугме па да струготина почне да испада.

ЗАИСТА ЧУДОТВОРАН

О „чудотворном“ сапуну много се говори у Енглеској. Он је справљен са шећером и може се употребити у разне сврхе; поред осталог, за справљање јела и мешање колача, али и за — умивање. Преминуство му је, кажу, у томе што не „уједа“ за очи и што је потпуно нешкодљив.

ХИЉАДУ ПРЕПРЕКА — ДО ДИПЛОМЕ

У Детроиту постоји саобраћајна школа у којој важи правило: хиљаду препрека до дипломе! Једна пољана, дуга 200 а ширина 70 метара, уређена је тако да возач може практично да упозна и савлада све фазе војње аутомобилом. Ту се налазе улице, прелазни за пешаке, разни саобраћајни и светлећи сигнали, простор за паркирање, клизав друм, опасне окове и друге околности које од возача захтевају потпуно владање колима. Младе возаче у почетку испуњује овако напоран тренинг, али доцније они постају прави мајстори у војњи. Према евиденцији коју школа води, још ниједан њен свршени ученик није доживео саобраћајну несрећу.

РЕКОРД У ОДРЖАВАЊУ РАВНОТЕЖЕ

Такмиче се људи у свему и свачему, па и у одржавању равнотеже на затегнутом ко-

нопцу. Шведски артиста Алан Јундберг држао је досад светски рекорд у тој вештини, оставши на конопцу непрекидно 34 часа и 4 минута. Сада му га је претела 17-годишња Францускиња Франсина Париз Тулузе, са 34 часа и 15 минута.

ЗА ОНЕ КОЈИ СЛАБО ЧУЈУ

Ва наглуве особе појавно се на америчком тржишту нов апарат овакве врсте потребно. Тешка је свега 14 грама и за час се може угурати у уво, тако да се уопште не примећује.

ЗАШТО ПРОСТО...

Машина за рачунање звана „Телевак“ употребиле се у једном америчком позоришту за утврђивање успеха сваке поједине претставе. Помоћу ње моћи ће да се установи како, из минута у минут, оцилира расположење публике. Стога гледалаца на свакој претстави добиће нарочити инструмент и биће поучено како се њиме треба служити. Појединачни резултати ставиће се у машину, која ће дати коначан суд о успеху приказаног комада. Заједљивци кажу да се, уместо овог компликованог поступка, исти резултат добија на основу пљескања, односно зевања гледалаца.

ПАЛМИН ЛИСТ УМЕСТО ХАРТИЈЕ

Старовишници острва Јаве још и данас употребљавају палмин лист уместо хартије. На таквом листу бележе се вести, судске пресуде, купопродајни уговори и разни други догађаји. Знаци „бата“ азбуке урезају се у лист оштрим ножем.

ПИЛУЛЕ ПРОТИВ ХЛАДНОЋЕ

Биће довољно прогутати једну пилулу па да се с лакоћом поднесу најниже поларне температуре, па чак и купање у леденој води. Тако бар тврде стручњаци из Аеромедицинске лабораторије на Аљасци, који су их и произвели. Под дејством ових пилула повишава се телесна температура и расте општа издржљивост организма према хладноћи. Пробе са добровољцима, припадницима америчких трупа из гарнизона на Аљасци, дале су „изненађујуће резултате“.

БЛАГО У СТАРОЈ ТВРЂАВИ

Пре извесног времена почела су археолошка испитивања у лондонском Тауеру. Поред прикупљања научних података, она имају за циљ да коначно реше тајну блага које је, према предању, овде закопао Џон Баркстед, командант тврђаве у 17 веку. Постоји више претпоставки о месту где је благо закопано, али се сматра за највероватније да је сакривено испод Куле звона. Досадашња ископавања нису открила злато, али су пронађени многи занимљиви предмети из историје ове чувене тврђаве.

ДЕЧАЦИ СА КЕЋЕЉАМА

Ако би се ових дана човек, први пут нашао у гимназији у Брајону, у америчкој држави Висконсину, учинило би му се да је погрешно адресу. Јер, призор који би му се указао пред очима није нимало школски: дечаци, опасани кеџељама, месец хлеб, а девојчице израђују столарију. То је управа школе задела шестонедељне курсеве на којима ученици треба да се оспособе за обављање многих послова и да на тај начин постигну што већу самосталност. Васпитачи сматрају да ће девојчицама и дечацима то допринети у доцнијем животу.

...извесне животиње које могу да живе и у морима и у језерима у морској води троше мању количину кисеоника него у слаткој.

...ако се корали гаје у мраку, они изгубе своју црвену боју и већим делом угину, јер без светлости нема малих алги које су им главна храна.

...назив за бисаге, двоструку торбу која се носи преко рамена или се пребацује преко седала, постао

је од две латинске речи: бис — два пута и сакус — врећа.

...Бовани Габото, или Џон Кобот како га Енглези називају, италијански морепловац у служби енглеског краља Хенрика VII, кренуо је на пут преко Атлантика пет година после Колумбовог открића Америке. Он је, ако не рачунамо Нормане, био први Европљанин који је ступио на амерички континент, пошто је Колумбо био само на острвима која припадају америчком континенту.

...перца је било још у 8 веку. Име им потиче од латинске речи „брацелум“ — ручица. Тиме је уједно објашњено шта ово перцо треба да претставља: две прекрштене ручице.

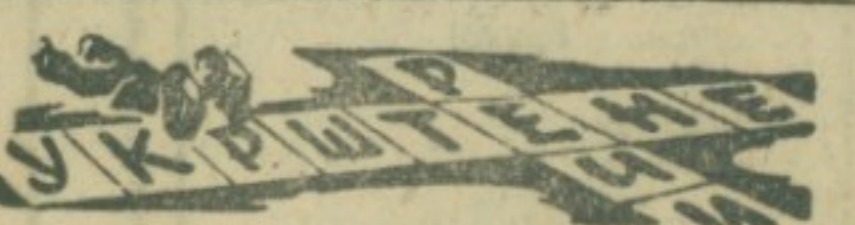
... Голфска струја има просечну брзину од једног метра у секунду.

... име Каракорума, планиског венца у унутрашњости Азије, турског је порекла и значи „црно камење“.

... први балони пуњени топлим ваздухом јавили су се још у старој Кини, а били су употребљавани у ратне сврхе. Први човек који се балоном дигао у ваздух био је

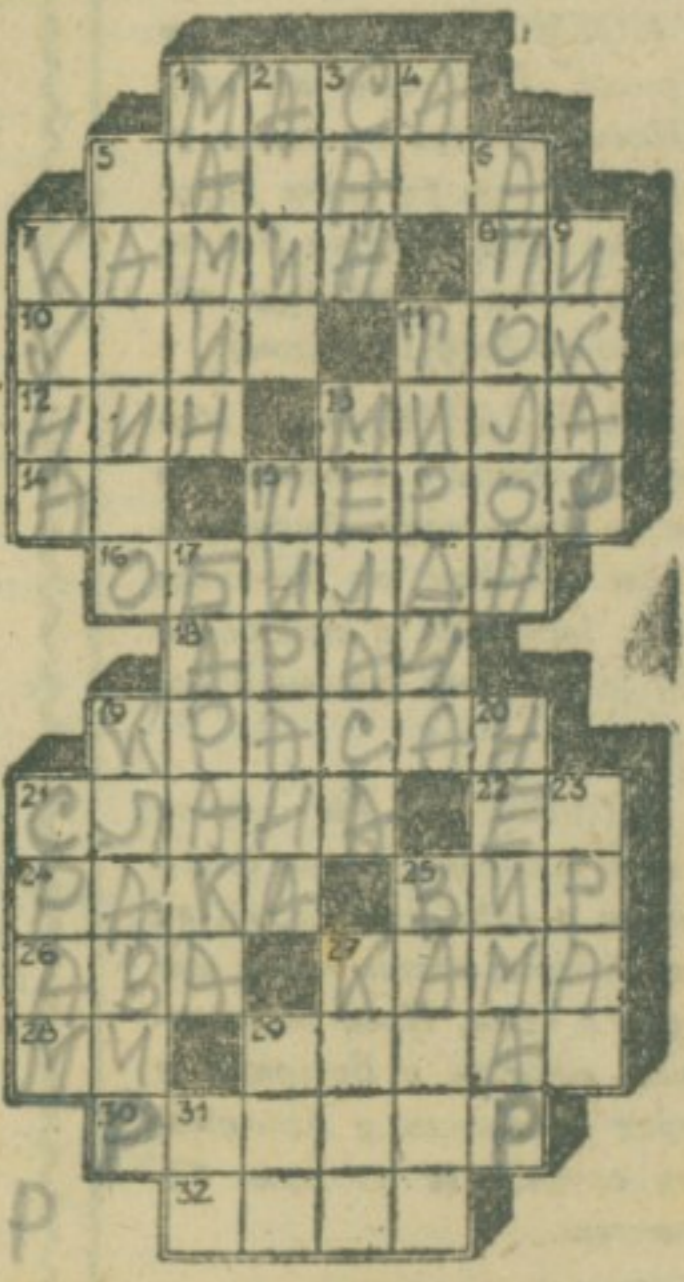

Бразилијанац Гусмао, који је овај подвиг извео 8 августа 1709 године.

Волоравно: 1) количина материје неког тела; 2) држава у Северној Америци; 7) врста огњишта; 8) Лудолфов број; 10) латинско име Одисеја; 11) смер кретања реке; 12) наш недељни лист; 13) драга; 14) врста першунца; 15) масице; 16) бујан, многобројан; 18) град у Румунији; 19) диван, леп; 21) врста атмосферског талога; 22) савомласних и сугласних; 24) троб; 25) дубоко место у реци; 26) име познате филмске глумице; 27) врста ножа; 28) лична заменица; 29) циклон; 30) француски сликар импресиониста; 32) мађарски композитор и пијанист.

Усправно: 1) део презимена познатог руског књижевника; 2) једногодишња биљка из фамилије штирковица; 3) спавања; 4) латински предлог; 5) према; 6) чврста памучна тканина; 7) старогрчки бог лепоте; 8) шумска звер која се лови ради крзна; 9) Дедалов син; 10) бујница празних речи; 13) споредни продукт код производње шећера; 15) главни град једне немачке државе; 17) зграда од дрвета; 19) музички инструмент; 20) градитељ; 21) стил; 23) дизалица; 25) типографски празна страна; 27) спортске трчање; 29) лична заменица; 31) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Волоравно: 1) В(раз) С(танко); 3) кала; 5) „Ретина“; 7) левитати; 9) они; 10) сос; 11) на; 12) сп; 14) ла; 15) „Косени“; 18) Беле; 19) веле; 21) де; 22) аб; 23) не; 25) иза; 27) мит; 28) Суботица; 31) Верона; 32) Рона; 33) за.

Усправно: 1) вати; 2) слив; 3) „Кеби“; 4) алас; 5) Ренак; 6) атоли; 7) Дон; 8) Иса; 12) спела; 13) вељед; 16) обе; 17) нет; 19) Везув; 20) Алпиа; 21) дис; 24) ета; 26) абер; 27) мина; 29) обоз; 30) тона.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Желе да се виде

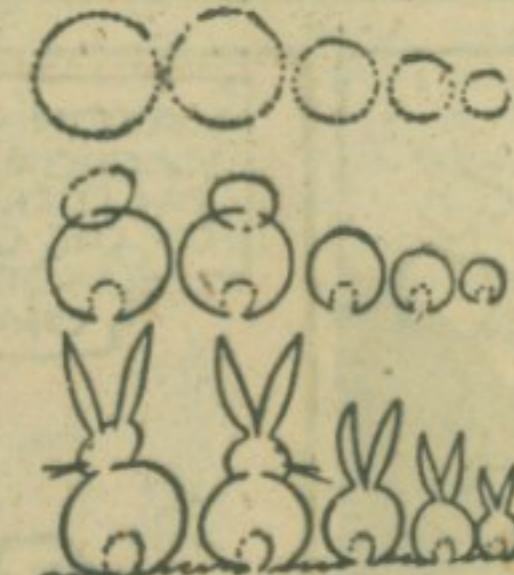
Двоје малих Коланђана желе да се виде и поразговара-

ту. Којим путем треба да иду да би се срели?

Пет зека

Ево пртежа за љубитеља животиња! Треба само ради-

ти пажљиво према нашем узору да би се добило ових пет љупких зечића.

Биоскоп код куће

Наместите руке као што слика показује, па онда удесите да вам светлост свеће или електричне сијалице та-

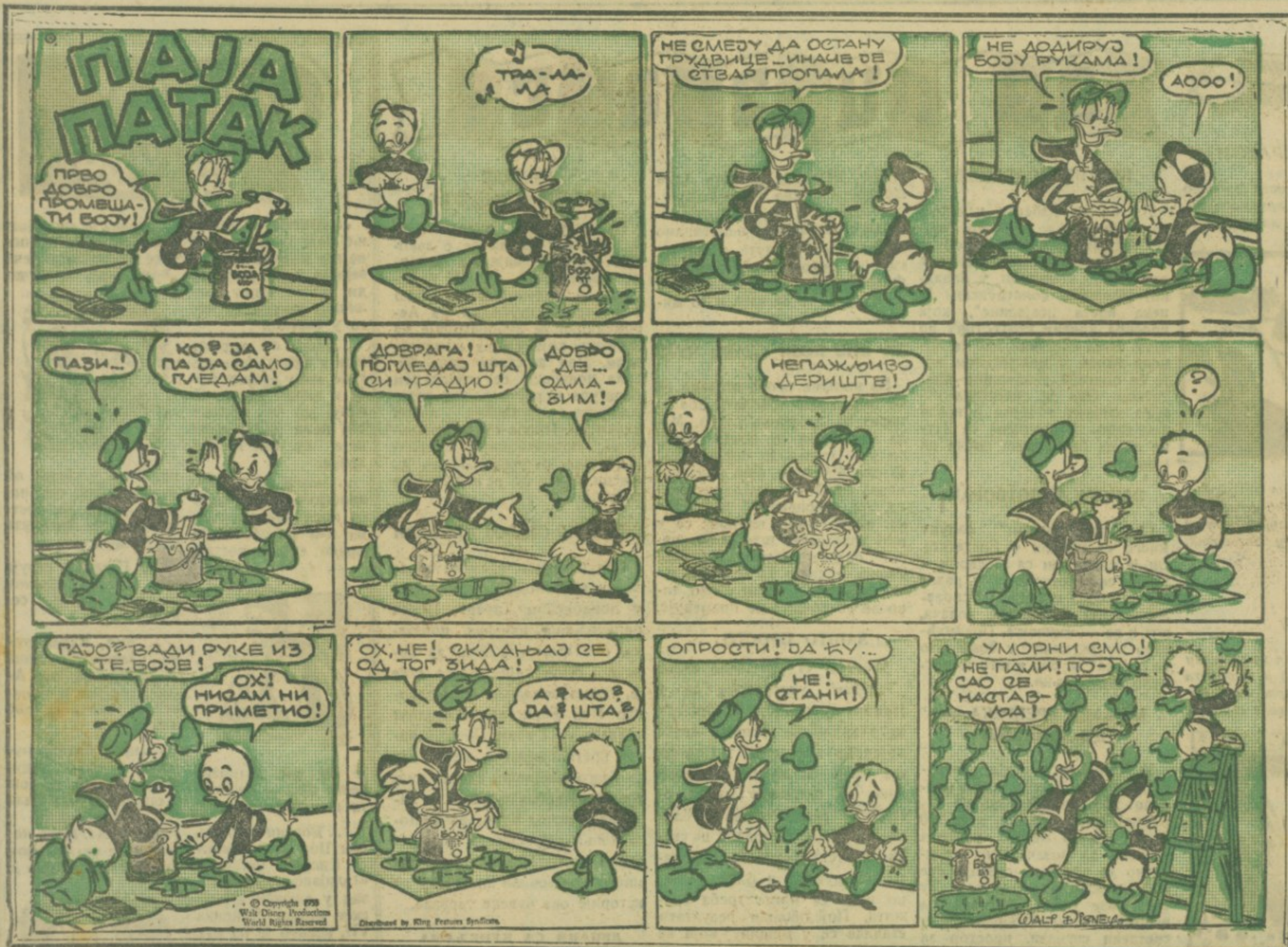
ко долази да сенка намештених руку пада на зид. Видећете тада да сте на зиду добили слику мачке. Ако умете још да мичете прстима, чиниће вам се као да је мачка жива и да мрда репом и ушима.

На пакленој врућини

Била је паклена врућина, те је свако ко је само могао потрачао у хлад велике баште „Код леденог извора“. Ко све није дошао! Они који су се враћали с посла да им алатке не би сметале, оставили су их на улазу у башту.

Да ли по тим алаткама можете да се сетите ко је све дошао у башту да се освежи? (еникл њезин и бејинички „Визитионик“ „девољ“ језик „Визитионик“ „девољ“ „шпиз“ -ох „мизитионик“ до „Алпиз“ А)

НИШТА НЕЋЕ ЧУТИ
 Паја: Хтела бим да купим бисту неког музичара за свој клавир. Шта ми ти саветујеш? Да ли да узмам Моцарта или Бетовена?
 Паја: Свакако Бетовена. Знаш, он је био глуп!

НЕОЧЕКИВАНА СМЕТЉА
 Лекар: Препишићу вам један одличан лек. Мислим да ће вам помоћи. Треба да узимате шест квичица дневно...
 Шпиља: Али, докторе, ја у кући имам само три квичице.

ДВОСМИСЛЕНО
 — Чула сам да сте претрпели саобраћајну несрећу.
 — Вели једна сусетка Пери Ждери.
 — Да, ударио сам у дрво. Аутомобил је сав разлупан, али ја сам остао неповређен.
 — Ох, каква штета! — жалосно ће сусетка.

НУЖНА ОДБРАНА
 Паја се брије код новог берберина. Мало-мало, па га овај тек посече. Досади го Паја, па пошкати:
 — Чујте ви, дајте и мени један бријач да бих могао да се браним!

Који је одговор
 штакањ

ИСТМОС је:

острво у Грчкој
 град
 земљоу
 планина

ЛАПИДАРАН значи:

течан
 површан
 слаткоречан
 језзровит

БИЊЕКТАШ је:

турски барјактар
 човек који се силни
 нарочити камен
 слуга

КРЕЗ је био краљ:

Феникије
 Лидије
 Вавилона
 Египта

ОДГОВОР

ИСТМОС је земљоу у Грчкој. По њему се зову „Истмиске игре“, витешке утакмице које су сваке државе водиле одржаване на Истмосу, у омориковом гају посвећеном богу Посејдону.

ЛАПИДАРАН значи збијен, језзровит и употребљава се за означавање књижевног стила. Долази од латинске речи lapidarius и преобитно му је значење: урезан у камену.

БИЊЕКТАШ је велики камен пободен у земљу близу улаза у кућу који служи да се коњаници лакше погне или сиђе с коња. Пред Милошевим конаком у Београду и пред Амичицима у Крагујевцу сачуван је по један бињекташ.

КРЕЗ је био последњи лидски краљ (555—541), чувен са свога богатства. Зато се и данас овим именом назива сваки онај човек који има толико богатство тако да ни сам не зна шта поседује.

Љубољубивине
Малог
Џоннија
 морнара
ТОМА ТРАУТА
 и кинеза
ШАНГ-ЛИНА

